

Romain Deconinck, 1939

Het archief van Romain Deconinck (1915-1994)

Sofie Vrielynck, Amsab-ISG

Onlangs werd Romain Deconinck door de lezers van De Gentenaar verkozen tot 'Gentenaar aller tijden'.⁽¹⁾ Dit en ook zijn standbeeld voor de Minardschouwburg bewijzen nog maar eens hoe bekend hij is, want de Minard en Romain Deconinck blijven een onsterfelijke combinatie.

De Koning van het Gents Volkstoneel

Romain Deconinck werd geboren op 7 december 1915 in een arbeidersgezin, zijn kinderjaren sleet hij in een volkse buurt. Reeds in zijn prille jeugdijaren schreef hij toneelstukjes en volgde hij tekenlessen aan de academie. In combinatie met toneellessen begon hij aan zijn eerste job als retoucheur bij een fotograaf, na zijn legerdienst werd hij preparateur bij de dienst Bacteriologie en Hygiëne aan de Gentse universiteit. Tijdens de oorlogsjaren zette hij zijn eerste stappen in de toneelwereld op vraag van Hélène Marechal; ze voerden samen sketches op in de bioscopen. Zo kwam Romain in contact met Dickson, die hem engageerde om een stuk te schrijven voor de Minardschouwburg, waar ook de gezelschappen van Leo Waegeneire en Henri Bruyneel optraden. Na de oorlog werd hij beroepsacteur en richtte hij een eigen gezelschap 'De Beren' op. In de jaren 1960 werd hij de 'patron' van de Minardschouwburg. Aanvankelijk zette Romain de traditie voort van de revue, waarin het showaspect, met oogverblindende kostuums, ballet, muziek en grootse finale, domineerde. Eind jaren 1940 nam Mary Brouillard (zijn toenmalige levensgezellin) de kostumering en het ballet voor haar rekening; veel muziekcomposities en liedteksten staan op haar naam. Vanaf 1967 nam Yvonne Delcour de artistieke fakkel over. Yvonne stond ook in het echte leven aan Romains

Romain Deconinck en Yvonne Delcour in 'Mijn Ferme Lady', 1967

zijde en gedurende de volgende jaren was zij zijn muze en toeverlaat.

Toen de revue minder volk naar de Minard lokte, brak de tijd aan om 'echte' stukken met humor te brengen, altijd raak, maar nooit kwetsend. Deze evolueerden later naar meer geëngageerde stukken, maar wel altijd met een happy-end, want volgens Romain was er in het leven altijd hoop op iets beters.

In de ontwikkeling van revue naar volkstoneel hield Romain steeds voor ogen dat het theater er was voor en door de mensen; het gezelschap bracht volkse stukken in het dialect. Ondanks de kritiek dat het volkstoneel minderwaardig zou zijn, bleef hij volharden in dit genre, want het volkstoneel had volgens hem een educatieve en sociale functie. Het gezelschap heeft ook nooit subsidies gekregen, wat de aanzet was voor het oprichten van Deconincks 'Beren' (1959-1969) en vanaf 1963 de vzw Gents Volkstoneel. Erkenning kwam er wel in die jaren, en Romain werd tot ridder in de Kroon- en Leopoldsorde benoemd.

Romain Deconinck was niet alleen de auteur van de stukken, hij was ook de regisseur ervan en verantwoordelijk voor decor en muziek. Ook de programmaboekjes nam hij voor zijn rekening, soms schreef hij het voorwoord en toneelnieuwtjes onder het pseudoniem 'de Babbeleire'. Bij de meer geëngageerde stukken was zijn voorwoord scherper, hekeld hij onrechtvaardigheid en kwam op voor de kleine simpele mens.

De productiviteit lag hoog in de beginjaren, met vijf tot zes stukken per jaar, pas vanaf de jaren 1970 kwam er nog maar één productie per jaar. Naargelang de bronnen varieert het aantal stukken van 150 tot 190.

Een creatieve duizendpoot

Romain Deconinck als toneelspeler en -schrijver typeren is te beperkt voor alle creativiteit die hij aan de dag legde. Van 1954 tot 1990 was hij ook te beluisteren op Radio 2 met de moppenserie *De Peperbus* als de alombekende Nonkel Miele, wier avonturen op langspeelplaat verschenen. Ook van de serie *Hier spreekt men Gents* met Leo Martin en van bekende nummers uit toneelstukken, zoals *Papa heeft een tandem* werd een plaat gemaakt. Onder de titel *Romain vertelt* schreef hij van 1968 tot 1972 cursiefjes voor *Het Laatste Nieuws*. In de jaren 1970 stond Romain Deconinck op menige cover van televisieblaadjes en figureerde hij in de reclamewereld. Zo herinneren we ons hem als aanprijzer van het frituurvet Ossewit op de Nederlandse Sterreclame. Die bekendheid had hij ondertussen verworven door zijn optredens in de film- en televisiewereld. Door de toenemende populariteit van de televisie kwam er minder volk naar de schouwburg. Maar Romain beseftte het belang van het medium, en midden de jaren 1950 had hij al een tv-programma rond Nonkel Miele; in dezelfde periode kreeg hij ook een rol in een aantal Vlaamse films onder regie van Jef Bruyninckx. Zijn grote doorbraak op de buis kwam er in 1967 in de rol van Titten in *De filosoof van Hagem*. De volgende

jaren verscheen hij almaar meer op televisie, als acteur en graag geziene gast in diverse spel- en praatprogramma's. Midden de jaren 1970 speelde hij de hoofdrol in *De Man van 59*, een tv-drama van Dré Poppe. Voor Deconinck betekende dit zijn erkenning als volwaardig acteur. Er kwamen ook filmaanbiedingen, zowel voor Vlaamse producties, zoals het *Dwaallicht*, als Nederlandse.

De stijgende populariteit van Romain Deconinck vertaalde zich in prijzen die hem werden toegekend en in toneelwerken, gecapteerd door de BRT; hij trad ook op als gastregisseur en -acteur, zoals in *Vrijdag* van Hugo Claus. Eind jaren 1970 werd hem gevraagd om een productie te schrijven voor de BRT, het werd de *Kolderbrigade* in samenwerking met Leo Martin en Gaston Berghmans. De jaren 1980 luiden een iets kalmere periode in, toch kwam er nog ieder jaar een productie op de planken en verscheen Romain regelmatig op de televisie. Zijn 70e verjaardag in 1985 werd uitgebreid gevierd met onder meer een huldeconcert.

In 1988 kocht de Stad Gent de Minard en besloot vrijwel onmiddellijk de deuren om veiligheidsredenen te sluiten. Romain en zijn gezelschap werden 'verbannen' naar het dienstencentrum van Ledeborg, wat een groot nadeel was. Toen Romain in 1990 besliste om in schoonheid te stoppen, voerde hij met De Beren in een tijdelijk heropende Minard zijn allerlaatste stuk *Dag Katrien* op tijdens de Gentse Feesten. Een huldeboek en een huldebtoon bij Sint-Jacobs vielen hem en Yvonne te beurt.

Toen Romain in 1994 overleed, verloor Gent een van zijn bekendste inwoners, wat zich weerspiegelt in talrijke opvoeringen van zijn stukken door amateurgezelschappen, in het standbeeld voor de Minardschouwburg en de recente verkiezing tot 'Gentenaar van de eeuw'.

Het archief

In 2001 droeg Yvonne Delcour, op aanraden van Gilbert Temmerman, de nalatenschap van Romain Deconinck over aan Amsab-ISG. Zelden kreeg Amsab een archief dat zo goed bewaard, geordend en beschreven is. Dit was het werk van Yvonne die alles met betrekking tot Romain zorgvuldig bijhield. De 25e verjaardag van Amsab-ISG in 2005 was de aanleiding om het archief te inventariseren.

Het grootste deel van het archief bevat de geschreven stukken die de basis vormen voor de reconstructie van elke productie, bestaande uit het manuscript, de regie, partituren, liedteksten, het programmaboekje, geluidsopnames, foto's, eventueel beeldmateriaal en persknipsels. Daarnaast komen in de schenking ook andere activiteiten van Romain uitgebreid aan bod: de beginperiode met Hélène Marechal, zijn cursiefjes uit de krant, interviews uit dag- en weekbladen, reclameadvertenties, materiaal betreffende zijn werk voor televisie en film. Het archief bevat tevens enkele brieven, persoonlijke documenten en curiosa, zoals het ouderlijk trouwboekje, oproepingsbrieven voor de militaire dienst en medailles van de Ridder- en Leopoldsorde.

Uit de schenking werd beeld- en geluidsmateriaal fysiek afgezonderd, maar de beschrijvingen werden wel opgenomen in de inventaris om de eenheid te bewaren. Het beeldmateriaal omvat opnames van toneelstukken in de Minard, optredens in programma's en rollen in tv-series en van enkele van de Vlaamse en Nederlandse films waarin Romain heeft gespeeld. Het geluidsmateriaal omvat langspeelplaten, opnames tijdens de creatie van een stuk, de muziek en de uiteindelijke opname van een opgevoerd toneelstuk. Er is geopteerd om het omvangrijke fotomateriaal bij het overige materiaal te bewaren, omdat het volledige creatieve proces, van idee tot opvoering, wordt gereconstrueerd. De foto's verwijderen zou de samenhang verbreken, wat zonde zou zijn voor de volledigheid van de schenking.

Naast het archief van Romain Deconinck omvat de schenking ook materiaal betreffende de Minardschouwburg, meer bepaald uit het begin van de 20e eeuw, zoals programmaboekjes van het Nieuwe Cirkus en manuscripten van Henri Vandaele en materiaal uit de beginjaren van Romain in de Minard, namelijk van Hélène Marechal, Leo Wageneire en Henri Bruyneel.

In totaal beslaat deze schenking ongeveer zes lopende meter, verdeeld over een vijftigtal dozen.

(1) De Gentenaar, 11.06.2004.

Bibliografie

- CREVE, P., Het archief van Romain Deconinck. In: Brood & Rozen,(2002)1, p. 66-67.
- LANCKROCK, R., Romain Deconinck en het Gents Volkstoneel Gent: Het Gents Volkstoneel vzw, 1972, 60 p.
- 50 Jaar Romain Deconinck in Minardschouwburg, Gent: Het Gents Volkstoneel vzw, 1990, 64 p.